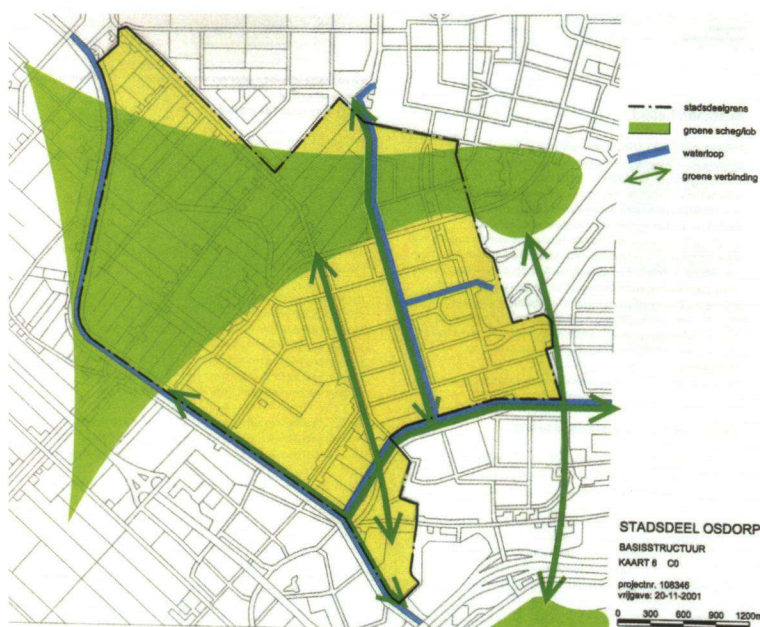

Dagvlinders in Amsterdam-Osdorp

Tekst:
Maurice Backerra
en Hendrik Baas

Dagvlinders in onze dichtbevolkte hoofdstad? Jazeker, in Stadsdeel Osdorp (Amsterdam Nieuw-West) zijn gedurende zeven jaar monitoring 21 soorten aangetroffen. In totaal zijn er 7.973 exemplaren geteld door een kleine groep enthousiaste vrijwilligers. Een verslag van de bevindingen uit de periode 2001-2007.

Osdorp is een groen stadsdeel met een groot buiten-gebied en vormt samen met de stadsdelen Slotervaart en Geuzenveld-Slotermeer de Westelijke Tuinsteden. De noordwestelijke grens van Osdorp is een belangrijke schakel in de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur: De Groene AS. Daarnaast loopt dwars door het stadsdeel een natte ecologische verbindingszone. De afbeelding toont schematisch het ecologisch netwerk in Osdorp.

Rita Doets

Betrokken bewoners

Om De Groene AS binnen Osdorp duurzaam te kunnen realiseren is naast de nodige ruimte een goed ecologisch beheer en draagvlak van de bevolking nodig. Om het beheer goed uit te voeren is kennis van de natuurbalans nodig. In het jaar 2000 heeft het stadsdeel een bioloog aangetrokken om het beheer van het ecologisch netwerk te organiseren. Tijdens bewonersavonden bleken veel bewoners kritisch te staan tegenover de natuurontwikkeling. De stadsdeel-ecoloog heeft daarop de bewoners uitgenodigd om te participeren en de ontwikkeling zelf te volgen middels deelname aan dagvlindermonitoring. Hiervoor is gekozen vanwege de laagdrempeligheid en de bruikbare informatie die dit oplevert voor het ecologisch beheer. In 2001 is gestart met een dagvlinder- en later ook libellenmonitoring, aangestuurd vanuit het stadsdeel en uitgevoerd door vrijwilligers.

Resultaten monitoring

In absoluut aantal is het klein koolwitje heer en meester. Het bruin zandoogje, op landelijk niveau nummer 1, volgt direct daarop. Dit verschil kan verklaard worden uit het sterk gecultiveerde karakter van Osdorp, ondanks het relatief grote buitengebied met aandacht voor ecologie. Tot 2006 nam het aantal waargenomen klein koolwitjes toe. Vanaf 2007 is dit aantal gedaald en deze negatieve Osdorpse trend heeft zich waarschijnlijk in het slechte vlinderjaar 2008 voortgezet.

Typische grasvlindersoorten zijn binnen het hoogstedelijk deel van Osdorp sterk afhankelijk van tijdelijk braakliggende terreinen en de ecologisch ingerichte verbindingszones. Het gaat hierbij om soorten als het icarusblauwtje, zwartsprietdikkopje, hooibeestje en het eerder genoemde bruin zandoogje. In het buitengebied hebben

Soortnaam	Aantal	Soortnaam	Aantal
Klein koolwitje	2413	Gehakelde aurelia	105
Bruin zandoogje	1705	Landkaartje	103
Icarusblauwtje	962	Boomblauwtje	66
Groot koolwitje	605	Kleine vuurvliinder	60
Kleine vos	579	Bruin blauwtje	54
Atalanta	401	Witjes	45
Klein geaderd witje	249	Citroenvliinder	27
Zwartsprietdikkopje	173	Argusvliinder	11
Distelvlinder	146	Bont zandoogje	7
Hooibeestje	133	Groot dikkopje	5
Dagpauwoog	120	Geelsprietdikkopje	4

Tabel 1: Absolute aantallen dagvlinders tijdens Osdorpse monitoring 2001-2007.

Maurice Backerra

Icarusblauwtjes.

deze soorten meer geschikte biotoop binnen hun bereik, minder last van versnippering en worden ze ook in hogere aantallen aangetroffen. Een goed voorbeeld hiervan is de vlinderrijke Wijsentkade in de Lutkemeerpolder. Helaas moet ook voor deze soorten vermeld worden dat 2007 een slecht jaar was en dat seizoen 2008 daar geen verbetering in zal hebben gebracht. De argusvlinder vertoont helaas een nog droeviger beeld: in 2005 is het laatste exemplaar tot en met 2007 waargenomen. Een meer kritische soort van ecologisch beheerde, schrale grazige vegetaties en tevens doelsoort van De Groene AS is het bruin blauwtje. Onderdeel van deze ecologische zone is de Wijsentkade, waar na een dip in 2004 en 2005

Leerpunten

De vlinderroutes werden in eerste instantie uitgezet langs de hele lengte van de ecologische verbindingzones, zodat de gegevens direct toepasbaar waren voor het beheer. De ervaring leerde echter dat dit niet haalbaar was. In 2008 is een nieuwe start gemaakt: de methodiek van De Vlinderstichting was hierbij leidend. De routes zijn inmiddels aangemeld bij De Vlinderstichting.

Een zeer belangrijk leerpunt is de omgang van het stadsdeel met de vrijwilligers. Hier hebben tijd en ervaringen inzichten verschaft in het belang van een goede communicatie. Het regelmatig organiseren van bijeenkomsten, cursussen, excursies en het geven van persoonlijke begeleiding zijn hierbij van essentieel belang. Het stadsdeel heeft daarom besloten tot het opstellen van een communicatieplan natuurvrijwilligers, dat dit voorjaar verschijnt. In dit communicatieplan worden de activiteiten met vrijwilligers vastgelegd om voor de toekomst een stevig fundament te leggen.

de soort langzaam weer is toegenomen. Het is te hopen dat deze positieve trend zich gaat voortzetten.

Positiever kunnen we berichten over de zogenaamde bosrandvlinders atalanta en bont zandoogje. Gedurende de monitoringperiode laat de atalanta een positieve ontwikkeling zien. Deze wordt met name veroorzaakt door de relatief zachte winters die we de voorgaande jaren hebben gehad. De strenge winter van 2008-2009 zal hier mogelijk enige verandering in teweegbrengen. Het bont zandoogje werd voor het eerst in 2002 waargenomen en werd pas vanaf 2005 jaarlijks gezien. In de zomer van 2007 lijkt de soort, ook op basis van losse waarnemingen, echter pas echt goed te zijn ingeburgerd op het Osdorps grondgebied.

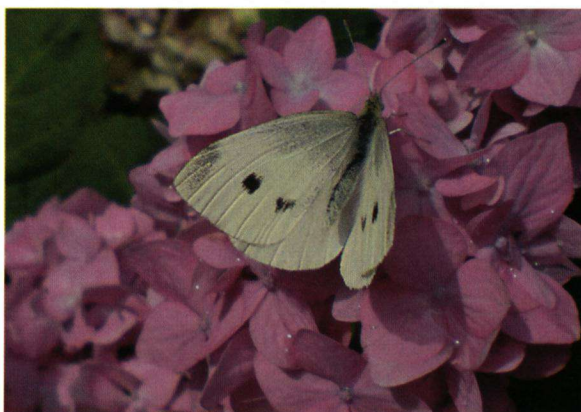
Oranjetipje?

Een soort die we nog hopen te verwelkomen tijdens de monitoring is het oranjetipje, tevens een doelsoort van De Groene AS. Zeker een haalbare target, aangezien De Groene AS over voldoende biotoop beschikt als structuurrijke bosranden en natuurvriendelijke oevers met waardplanten pinksterbloem en look-zonder-look. Deze prachtige vlinder is eenmalig op volkstuinencomplex Eigen Hof waargenomen.

Zeven jaar monitoring geeft een aardig beeld van de ontwikkeling van de dagvlinderstand in Osdorp. Ten behoeve van betere en meer betrouwbare uitspraken, mede ten behoeve van beleid en beheer, wordt deze vlindermonitoring met en door vrijwilligers voortgezet en uitgebreid. Veel dank gaat naar hen uit voor hun tijd en inzet. Mede dankzij deze Osdorpers kon dit artikel geschreven worden.

Rapport

De basis voor dit artikel is gelegd in het rapport Dagvlinders in Osdorp 2001-2007; een verslag van zeven jaar monitoring door vrijwilligers. Dit rapport is gratis te downloaden vanaf de website www.osdorp.amsterdam.nl/dagvlinders en kan eventueel (tegen betaling) worden gedrukt en verstuurd. Meer informatie hierover bij Hendrik Baas van Stadsdeel Osdorp via e-mail: hbaas@osdorp.amsterdam.nl.

Maurice Backerra

Klein koolwitje.